

SENAT RP

ZAPIS STENOGRAFICZNY

Posiedzenie
Komisji Rodziny,
Polityki Senioralnej i Społecznej (146.)
w dniu 20 listopada 2018 r.

IX kadencja

Porządek obrad:

1. Rozpatrzenie „Informacji o funkcjonowaniu spółdzielni socjalnych działających na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych za okres 2016–2017” (druk senacki nr 886).
2. Rozpatrzenie „Informacji dla Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej o funkcjonowaniu Centrów i Klubów Integracji Społecznej w latach 2016–2017” (druk senacki nr 983).

(Początek posiedzenia o godzinie 13 minut 05)

(Posiedzeniu przewodniczy przewodniczący Jarosław Duda)

Przewodniczący Jarosław Duda:

Szanowni Państwo, dzień dobry.

Witam serdecznie na sto czterdziestym szóstym posiedzeniu Komisji Rodziny, Polityki Senioralnej i Społecznej.

W dzisiejszym porządku obrad zostały przewidziane 2 punkty. W pierwszym chcielibyśmy rozpatrzyć „Informację o funkcjonowaniu spółdzielni socjalnych działających na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych za okres 2016–2017”. Druk senacki nr 886.

Drugi punkt to rozpatrzenie „Informacji dla Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej o funkcjonowaniu Centrów i Klubów Integracji Społecznej w latach 2016–2017”. Druk senacki nr 983.

Pan przewodniczący Antoni Szymański sugeruje, że dobrze byłoby razem omówić 2 punkty, a potem zająć się ewentualnym dalszym procedowaniem, czyli pytaniami i innymi rzeczami. Ale my chyba musimy te informacje rozpatrywać osobno, bo musimy zapytać Wysoką Komisję o to, czy dana informacja została wysłuchana. Oczywiście nie głosujemy, ale przyjmujemy informację do wiadomości.

Panie Sławku, zdaję się na pana doświadczenie. Robimy to razem czy osobno?

Proszę, Pani Minister.

(*Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Elżbieta Bojanowska*: Ja bym proponowała, żeby było tak, że razem przedstawię 2 informacje. Potem byłaby wspólna dyskusja i przyjęcie...)

Pan sekretarz się zgadza, kiwa głową. To znaczy, że idziemy w tym kierunku. Dobrze.

Zatem rozpoczynamy posiedzenie.

Poproszę panią minister lub osobę wskazaną przez panią minister o przedstawienie informacji o funkcjonowaniu spółdzielni socjalnych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Elżbieta Bojanowska:

Panowie Przewodniczący! Panowie Senatorowie! Szanowni Państwo!

Przedmiotem dzisiejszej debaty Komisji Rodziny, Polityki Senioralnej i Społecznej są tak naprawdę kwestie ekonomii społecznej. Pierwszy punkt dotyczy spółdzielni socjalnych, drugi dotyczy CIS i KIS.

Informacja o funkcjonowaniu spółdzielni socjalnych działających na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych została przedłożona Wysokiemu Senatowi przez Radę Ministrów za okres 2 lat, czyli lata 2016 i 2017.

Chcę powiedzieć, że jest to już czwarta informacja przygotowana na podstawie tejże ustawy. Ponieważ materiał jest obszerny, pozwolę sobie przedstawić najważniejsze informacje.

Od 2006 r. liczba spółdzielni socjalnych systematycznie rośnie, co ilustrują dane zarówno z Krajowego Rejestru Sądowego, jak i rejestru REGON.

W 2016 r. mieliśmy 1 tysiąc 283 spółdzielnie socjalne niebędące w likwidacji, a w 2017 r. było 1 tysiąc 449 spółdzielni socjalnych, też niebędących w likwidacji. W rejestrze REGON w 2016 r. było 1 tysiąc 400 spółdzielni socjalnych. GUS poddał to weryfikacji i stwierdził, że aktywnie działających było ok. 900.

Chcę powiedzieć, że dostrzegalna jest nierównomierność w rozmieszczeniu takich podmiotów na obszarze kraju. Najwięcej spółdzielni socjalnych jest zarejestrowanych w województwie wielkopolskim, śląskim i mazowieckim. Najmniej w województwie podlaskim, opolskim i świętokrzyskim. Rozbieżności mogą wynikać z lokalnych uwarunkowań, które z kolei wiążą się z różnorodnym poziomem rozwoju animacji czy też wsparcia prowadzonego w środowisku lokalnym.

Z danych GUS za rok 2016 wynika, że przeważająca większość spółdzielni socjalnych zatrudniała osoby na

umowę o pracę. Liczba zatrudnionych na umowę o pracę to ponad 4 tysiące 200 osób. 74% aktywnych spółdzielni socjalnych zatrudniało osoby na umowę o pracę. Średnia liczba zatrudnionych na umowę o pracę w spółdzielni to ok. 5 pracowników. W połowie aktywnych podmiotów liczba takich pracowników nie była większa niż 4.

Ok. 50% pracowników etatowych w spółdzielniach socjalnych to osoby w wieku 31–50 lat, 25% to osoby w wieku do 30 lat, ok. 26% to osoby mające powyżej 50 lat. Czyli mamy tutaj zdecydowaną przewagę osób w wieku 31–50 lat.

41% spółdzielni socjalnych posiadających pracowników etatowych zatrudniało co najmniej 1 osobę niepełnosprawną.

Najczęstsze rodzaje działalności spółdzielni socjalnych według danych REGON to działalność związana z gastronomią i zakwaterowaniem – to jest ok. 19% spółdzielni – działalność w zakresie usług administrowania oraz działalność wspierająca, w dużej mierze związana z zagospodarowaniem terenów zielonych lub oferowaniem usług sprzątających. Dotyczy to ok. 18% spółdzielni.

Te dane dotyczące działalności spółdzielni socjalnych różniły się od danych dotyczących rzeczywiście prowadzonej działalności. Wynika to z informacji o przychodach za rok 2016. Według danych dotyczących przychodów 26% spółdzielni działało w zakresie opieki zdrowotnej i pomocy społecznej, w tym wsparcia osób w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych oraz opieki dziennej nad dziećmi, a 21% zajmowało się gastronomią i zakwaterowaniem.

Odnosnie do finansów spółdzielni socjalnych powiem, że sytuacja finansowa spółdzielni socjalnych była bardzo zróżnicowana. Przeciętne roczne przychody w 2016 r. to 308 tysięcy zł. Połowa spółdzielni zgromadziła nie więcej niż 146 tysięcy zł. 56% spółdzielni socjalnych osiągało roczne przychody w przedziale od 100 tysięcy do 1 miliona zł. 39% spółdzielni socjalnych osiągnęło na koniec 2016 r. zrównoważony wynik finansowy, czyli odnotowało przychody na poziomie poniesionych kosztów. 37% zadeklarowało, że uzyskane przychody nie pozwoliły na pokrycie kosztów działalności. 24% zanotowało dodatni wynik finansowy, tj. nadwyżkę przychodów nad kosztami.

W 2016 r. 700 spółdzielni socjalnych funkcjonowało nie dłużej niż 5 lat. Stanowi to ok. 78% wszystkich aktywnych spółdzielni socjalnych.

Chcę też powiedzieć, że w ramach jednorazowego wsparcia z PFRON na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej w 2016 r. przekazano 92 tysiące zł. W 2017 r. było to prawie 290 tysięcy zł.

Środki z Funduszu Pracy przeznaczone na założenie spółdzielni socjalnej bądź przystąpienie do spółdzielni socjalnej po jej założeniu to kwota ponad 531 tysięcy w 2016 r. i ponad 563 tysięcy zł w 2017 r.

Mamy jeszcze środki z Banku Gospodarstwa Krajowego. Od 2013 r. do 2016 r. udzielono w ramach ogólnopolskiego pilotażowego funduszu pożyczkowego ponad 500 pożyczek, z których korzystało 400 podmiotów ekonomii społecznej. W 2016 r. w ramach funduszu spółdzielniom socjalnym udzielono pożyczek na łączną kwotę ponad 3 milionów 700 tysięcy. To było ponad 55 umów.

Z Krajowego Funduszu Przedsiębiorczości Społecznej – to jest stały instrument wsparcia utworzony przez BGK – w 2017 r. spółdzielnie socjalne pozyskały 61 pożyczek w łącznej kwocie ponad 5 milionów 800 tysięcy zł.

Trzeba podkreślić, że ze względu na stosunkowo niewielką liczbę spółdzielni socjalnych przedstawiciele administracji publicznej nie mają zbyt często okazji do zetknięcia się z tą formą prawną, szczególnie w zestawieniu z fundacjami czy stowarzyszeniami.

W 2016 r. ponad 90% urzędów obsługujących organy administracji publicznej potwierdziło, iż współpracuje finansowo z organizacjami rządowymi i innymi wskazanymi podmiotami. 19% urzędów obsługujących organy administracji rządowej oraz 3,4% urzędów obsługujących organy administracji samorządowej współpracowało ze spółdzielniami socjalnymi.

W 2016 r. spółdzielnie socjalne złożyły 227 ofert w ramach otwartych konkursów. Ostatecznie podpisano 114 umów na ponad 11 milionów zł.

Chcę wspomnieć o aspektach społecznych w zamówieniach publicznych. Część regulacji odnoszących się do aspektów społecznych w zamówieniach publicznych zawiera wymogi, których konstrukcja wydaje się bardzo dobrze dopasowana do struktury i zasad funkcjonowania spółdzielni socjalnych. Wszystkie te elementy pozwalają postrzegać niektóre rozwiązania prawne jako instrumenty przyczyniające się do wsparcia spółdzielni socjalnych.

Do instrumentów, z których mogą korzystać spółdzielnie socjalne, należy zaliczyć w szczególności małą klauzulę społeczną pozwalającą na zastrzeżenie, że o udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wyłącznie spółdzielnie socjalne, zamówienie zastrzeżone, klauzulę zatrudnieniową, możliwość określenia w opisie przedmiotu zamówienia wymogów co do aspektów społecznych lub dotyczących zatrudnienia określonych kategorii osób, nakaz uwzględniania w określonych okolicznościach w opisie przedmiotu zamówienia aspektów społecznych czy wyłączenia stosowania ustawy o prawie zamówień publicznych w zakresie przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Kończąc, chciałabym wspomnieć, że najważniejsze zmiany, które weszły w życie po nowelizacji ustawy o spółdzielniach socjalnych, od dnia 31 marca 2018 r... W grudniu 2017 r. mieliśmy nowelizację ustawy o spółdzielniach socjalnych oraz niektórych innych ustaw, która wprowadziła m.in. nowe instrumenty wsparcia z PFRON oraz z Funduszu Pracy.

Myślę, że to są najważniejsze informacje. Za chwilę będziemy odpowiadać na panów pytania.

Przechodzę do drugiej informacji, o CIS i KIS. To jest jakby piąta edycja tejże informacji. Ona odnosi się do tych samych lat co informacja o spółdzielniach socjalnych, czyli do roku 2016 i 2017.

Podmioty zatrudnienia socjalnego, takie jak CIS i KIS, wprowadzono do katalogu usług społecznych ustawą z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.

Szczegółowe informacje. W 2017 r. funkcjonowało 187 CIS. W porównaniu z danymi z roku 2016 było to o 8 jednostek więcej, a w porównaniu z danymi z roku 2015 – o 30 więcej. Najwięcej CIS było zlokalizowanych w województwie wielkopolskim – 34. Tu znów pojawia

się to województwo. Ono było wymieniane przy spółdzielniach. W województwie pomorskim było 21, lubuskim – 20, śląskim – 19. Podobnie było w przypadku spółdzielni socjalnych.

Większość CIS została utworzona przez jednostki samorządu terytorialnego, których udział w ogólnej liczbie powstałych jednostek wynosi prawie 54%. To jest 100 CIS. Pozostałe 87 zostało utworzonych przez organizacje pozarządowe.

Jeśli chodzi o liczbę klubów integracji społecznej, to w 2017 r. funkcjonowało ich 287. W porównaniu do liczby z roku 2016 było to o 17 jednostek więcej, a w porównaniu do danych z roku 2015 – o 51 jednostek więcej.

Najwięcej klubów było zlokalizowanych w województwie warmińsko-mazurskim – 47. W śląskim było 40, w wielkopolskim – 27, w małopolskim – 31, w lubelskim – 27.

Większość KIS zostało utworzonych przez jednostki samorządu terytorialnego. To jest prawie 70% KIS, dokładnie 200. Pozostałe zostały utworzone przez organizacje pozarządowe. Jest ich 87.

Przychody CIS wzrosły w 2017 r. w porównaniu do przychodów z 2016 r. i 2015 r. o odpowiednio ponad 37 milionów i 45 milionów. Średnioroczne przychody na 1 CIS w 2015 r. wynosiły 102 tysiące, w 2016 r. – 110 tysięcy, a w 2017 r. – ponad 147 tysięcy.

Udział dotacji z budżetu gmin w całości przychodów CIS wynosił ponad 26 milionów zł, co stanowiło ponad 40% ogółu przychodów CIS.

Odnosnie do klubów integracji społecznej powiem, że w 2016 r. głównym źródłem przychodów KIS były środki unijne, które stanowiły kwotę prawie 85 tysięcy zł. W 2017 r. było to 40 tysięcy zł w ogólnej kwocie przychodów wynoszącej 53 tysiące.

Sprawa struktury i źródeł finansowania KIS jest dosyć jasna, bo 72% wszystkich zasobów, jakimi dysponowały, pochodziło ze środków europejskich, czyli z Europejskiego Funduszu Społecznego. 22% było z budżetów gmin, a 2,4% to środki własne organizacji pozarządowych. To daje nam prawie 96% środków finansowych, jakimi dysponowały KIS.

Odnosnie do uczestników zajęć w podmiocie zatrudnienia socjalnego powiem, że w 2015 r. zajęcia w CIS ukończyły prawie 5 tysięcy osób. W 2016 r. było to prawie 9 tysięcy 700 osób, a w 2017 r. – 5 tysięcy 630 osób. Z czego wynikał ten wzrost w 2016 r.? Wiązał się on z pozyskaniem środków z EFS i realizacją projektów.

Dominującą grupą uczestników zajęć w CIS były osoby długotrwale bezrobotne. Najmniejszą grupę stanowiły osoby zwalniane z zakładów karnych i osoby bezdomne.

O efektach pracy CIS może świadczyć fakt, że ponad 1 tysiąc 600 uczestników podjęło w 2017 r. zatrudnienie u pracodawcy poza segmentem zatrudnienia wspieranego. Można powiedzieć, że poziom usamodzielnienia wynosił prawie 74%.

Wzrosła również liczba uczestników, którzy podjęli działalność w ramach spółdzielni socjalnych, z 17 w 2016 r. do 59 w 2017 r., a także osób, które nabyły prawo do świadczeń emerytalno-rentowych, z 71 w 2016 r. do 143 w 2017 r.

W 2017 r. wzrósł również procentowy udział usamodzielnionych ekonomicznie w relacji do ogółu uczestników programów CIS. W 2017 r. było prawie 2 tysiące 180, a w 2016 r. – 1 tysiąc 820 osób usamodzielnionych.

Jeśli chodzi o lata 2015–2017, to najwięcej osób rozpoczęło zajęcia w KIS w 2015 r., a najwięcej ukończyło je w roku 2017. W 2015 r. zajęcia ukończyło 8 tysięcy 810 osób. W 2017 r. było to prawie 9 tysięcy 500.

Struktura zatrudnienia. To będzie ostatni ważny element. Przeciętne zatrudnienie w CIS w 2017 r. wyniosło 1 tysiąc 178 osób i było wyższe w porównaniu do zatrudnienia w 2015 r. o 219 osób.

Zatrudnienie w KIS znacząco wzrosło. W porównaniu do danych z 2016 r. zanotowano wzrost aż o 253 osoby. W 2016 r. mieliśmy 785 osób zatrudnionych, a w 2017 r. – 1 tysiąc 38. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący Jarosław Duda:

Bardzo dziękuję, Pani Minister, za to syntetyczne przedstawienie.

(Brak nagrania)

(Głos z sali: Już jest dobrze.)

(Głos z sali: Szumideł nie trzeba włączać.)

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Pominę ten komentarz pana przewodniczącego Szymańskiego. Mówiliśmy o urządzeniach.

Chciałbym jeszcze raz podziękować za syntetyczne i sprawne przedstawienie informacji, które są istotne dla funkcjonowania szeroko pojętego społeczeństwa obywatelskiego, informacji o działaniach spółdzielni socjalnych, jak również centrów i klubów integracji społecznej.

Takie sprawozdania zawsze wywołują pewien niedosyt, ponieważ niektórzy mają inne oczekiwania. Ja robiłem to wielokrotnie, będąc po stronie pani minister. Prosiłem wtedy swoich współpracowników – niektórzy tutaj siedzą – o to, żeby pokazywać pewne tendencje, pewne trendy, tzn. mówić, gdzie byliśmy, jak nam idzie, jakie są zagrożenia, czy jest lepiej, czy jest gorzej.

Może pani minister zechciałaby się jeszcze pokusić o to, by samodzielnie albo razem ze swoimi współpracownikami, z panią dyrektorem i innymi obecnymi tutaj osobami, wskazać, czy to są dobre kierunki, czy może potrzeba jakichś gruntownych modernizacyjnych zmian w tym obszarze albo nowelizacji ustawy. Bo sprawozdanie pokazuje tak naprawdę pewne suche fakty. Kto chciał, ten je przeczytał. Rzeczywiście jest tu możliwość porównania. Ale jak z punktu widzenia kierownictwa ministerstwa, pani minister, państwa odpowiedzialnych za ten obszar mogłoby to wszystko wyglądać w dalszej perspektywie? Czy są tu – nie chcę się powtarzać – jakieś zagrożenia? A może jest to coraz bardziej rozwijający się segment? Może potrzeba więcej środków? Proszę jeszcze o taką syntetyczną ocenę. Dobrze?

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Elżbieta Bojanowska:

Ja myślę, że ogólnie należy powiedzieć, i to starałam się przekazać w tych informacjach, że w przypadku podmiotów

ekonomii społecznej wszystkie tendencje są wzrostowe, zarówno w odniesieniu do liczby uczestników, jak i liczby podmiotów.

(Przewodniczący Jarosław Duda: Czyli uczestnicy i podmioty...)

Chodzi o wszystkie podmioty. Mamy tutaj tendencję wzrastającą.

Trzeba jednak bardzo wyraźnie powiedzieć – podkreślałam to na spotkaniach z podmiotami ekonomii społecznej – że mamy nową sytuację na rynku pracy. Jest to pewne wyzwanie dla podmiotów ekonomii społecznej, bo inaczej jest, kiedy mamy wysoką stopę bezrobocia, a inaczej, jak mamy niską stopę bezrobocia. Osoby, które są już na rynku pracy, są, powiedziałabym, dużo trudniejsze do aktywizacji. Jest to pole do działania dla podmiotów ekonomii społecznej. Trzeba powiedzieć – mam takie wrażenie – że podmioty ekonomii społecznej to rozumieją i widzą tu swoją rolę i swoją szansę. Niewątpliwie ważnym aspektem dla podmiotów ekonomii społecznej są środki unijne.

Są tu też pewne wyzwania co do ustawodawstwa. Widzimy potrzebę nowelizacji ustawy o zatrudnieniu socjalnym. Jesteśmy po konsultacjach wewnętrznych, przed wypuszczeniem do konsultacji zewnętrznych nowej ustawy, ustawy o ekonomii społecznej i solidarnej. To byłby nowy impuls dla tych podmiotów. To takie syntetyczne przedstawienie, jak pan przewodniczący prosił.

Przewodniczący Jarosław Duda:

Bardzo dziękuję.
(Brak nagrania)

Senator Antoni Szymański:

Panie Przewodniczący! Pani Minister! Szanowni Państwo!

Wysłuchaliśmy informacji. Trendy rzeczywiście są wzrostowe i to może cieszyć. Ale jest też tak, że podmioty ekonomii społecznej koncentrują się w poszczególnych województwach. Są takie województwa, gdzie jest ich zdecydowanie więcej albo zdecydowanie mniej, albo prawie ich nie ma. Jednocześnie jest tu jakby krótkość funkcjonowania.

Wobec tego zapytam, czy przewidywane są jakieś działania, żeby zachęcać samorządy i inne podmioty do tego, aby rzeczywiście korzystały z tych form. Krótko mówiąc, jeżeli chodzi o te podmioty, to liczby nie są powalające. Niewielkie są liczby ludzi, którzy z tego korzystają. Czy dzięki propagowaniu i pokazywaniu walorów można zwiększyć liczbę tych podmiotów w Polsce?

Przewodniczący Jarosław Duda:

Bardzo proszę.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Elżbieta Bojanowska:

Jak najbardziej. My musimy uwzględnić tu też zaszłości historyczne. Mówię o dalekiej historii. Wielkopolska,

powiedziałabym, z tego słynęła. Do dziś tak jest, to się utrzymuje. Ale powinniśmy niwelować różnice, one nie powinny być aż tak znaczące. I to jest wielkie zadanie stojące przed OWES – to jest projekt realizowany ze środków unijnych, którego celem jest pokazywanie szans rozwoju podmiotów ekonomii społecznej. Projekt dotyczy KIS, rozwoju klubów integracji społecznej i ma promować powstawanie nowych podmiotów. Zresztą widzieliście państwo tę tendencję. Jest 100 nowych KIS, o 100 więcej w stosunku do tego, co było w tamtym roku. Czyli projekt zaczyna powoli wchodzić w tę fazę. Staramy się, jak możemy, wspierać rozwój tego rodzaju podmiotów.

Przewodniczący Jarosław Duda:

Jeszcze pan przewodniczący? Nie.

Czy ktoś z moich szanownych kolegów chce zabrać głos?

Bardzo proszę. Pan senator.

Senator Ryszard Majer:

Panie Przewodniczący! Pani Minister! Szanowni Państwo!

Z wielką uwagą wysłuchaliśmy sprawozdania i trzeba powiedzieć, że ekonomia społeczna, spółdzielczość socjalna faktycznie stoi w tej chwili przed nowymi wyzwaniami. Tak jak pani minister podkreśliła, rynek pracy się zmienia. Kiedyś nabór do klubu CIS był o wiele łatwiejszy. W tej chwili ulega to zmianie.

Ja bym chciał podpytać panią minister, jak z pozycji ministerstwa ocenia pani minister podział zadań między poszczególne podmioty. W przypadku ekonomii społecznej dość istotną rolę, tak pamiętam z ustawodawstwa, pełnią urzędy marszałkowskie. Tu jest duża rola samorządu wojewódzkiego. Czy one wywiązują się ze zobowiązań, które są nałożone ustawami? Czy coś się w tej chwili zmienia? Jak to wygląda? Jest to pytanie o rolę samorządów, urzędów marszałkowskich w rozwoju centrów integracji społecznej i spółdzielczości socjalnej.

Pan przewodniczący pytał, czy w przyszłym roku możemy się spodziewać jakichś zmian, które w sposób istotny mogłyby dynamizować albo kierunkować rozwój tych placówek. Czy są planowane jakieś projekty finansowe, które będą adresowane do tej grupy, szczególnie w odniesieniu do województw, gdzie tej spółdzielczości, tych centrów nie ma? To pewnie wynika z uwarunkowań historycznych, bo są województwa, w których spółdzielczość zawsze była bardzo powszechna. Tak jest w województwie śląskim. Są też województwa, gdzie spółdzielczość i ekonomia społeczna w ogóle nie były rozpoznane. Być może potrzebne byłyby jakieś impulsy, które, tak jak podkreślał pan senator Szymański, na nowo jakby budowałyby tę ekonomię w województwach, gdzie ona jest bardzo delikatna. To są takie 2 aspekty.

Przewodniczący Jarosław Duda:

Bardzo dziękuję.

**Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej
Elżbieta Bojanowska:**

Jeśli chodzi o ustawodawstwo i zmiany zadań marszałków, to nie przewidujemy na razie żadnych zmian w tym zakresie.

Odnosnie do CIS działalność marszałków jest ograniczona, bo oni dają środki tylko na wyposażenie, a potem nie partycypują już w kosztach. Tu mamy samorządy gminne.

Marszałkowie wspierają OWES. Działania są w miarę równo rozłożone w poszczególnych regionach. My staramy się współpracować z samorządami województw w tym zakresie. Samorządy województw uczestniczą w projektach, które ogłaszamy, na rozwój podmiotów ekonomii społecznej. Powiedziałabym, że zróżnicowanie jest jakby regionalne. Nie ma tutaj jakichś takich większych różnic między regionami.

My staramy się promować podmioty ekonomii społecznej. W tym roku po raz pierwszy wręczyliśmy, powiedziałabym, znaki jakości certyfikujące podmioty ekonomii społecznej. Zrobiliśmy to razem z Uniwersytetem Warszawskim. Staraliśmy się wypromować pewną markę w ekonomii społecznej, dając certyfikat poświadczający, że jakość różnorodnych usług świadczonych przez dane podmioty jest wysoka. Powiedziałabym, że jest to nobilitujące, ważne dla tych podmiotów, ale też jakby promuje całą działalność podmiotów ekonomii społecznej.

Przewodniczący Jarosław Duda:

Dziękuję, Pani Minister.

Czy ktoś z panów senatorów chce zabrać głos? Nie ma zgłoszeń.

Szanowni Panowie Senatorowie, Szanowni Państwo, tak jak mówiłem na początku w swoim wystąpieniu, wszystkim nam chodzi tak naprawdę o to, żeby szukać trendów i motywacji, które dla wszystkich osób chcących zaangażować się w tę formę zawodowej aktywności społecznej będą tworzyć mechanizmy, które będą temu sprzyjały.

Rozumiemy to, co pani minister powiedziała. To jest bardzo dobra informacja dla Polski i dla Polaków, to, że w tej chwili w coraz większym stopniu mamy – ja nie lubię tego określenia, ale użyję go – rynek pracownika niż rynek pracodawcy. I to jest dobre.

Działalność podmiotów, o których tutaj mówimy, jest skierowana do bardzo specyficznej grupy. To nie jest grupa, która jakby decyduje o tym, czy będzie w takiej aktywności, czy w innej. I właśnie tego typu formy, które są proponowane w omawianej przez nas dzisiaj agendzie, są dla nich, powiem wprost, przypisane. Dlatego tym bardziej trzeba tworzyć otoczkę prawną zachęcającą do aktywności osoby z takich kręgów. Powiedzmy sobie wprost: są to kręgi osób, które na wolnym rynku mają czasami małe szanse na bezpieczne zafunkcjonowanie.

I dlatego warto jest zapytać – dziękuję za to sprawozdanie i za ostatnie dokonania – czy w obecnym układzie budżetowym... Koniunktura jest dobra. Wiadomo, że na początku trzeba wspomóc, trzeba dać określone motywacje, również

finansowe. Ja nie będę pytał, czy będą tu wzrosty. Bardziej chciałbym zapytać, czy to wszystko utrzyma się na określonym poziomie budżetowym. Jesteśmy w trakcie prac nad budżetem. Ja jeszcze tego nie widziałem i nie wiem, jakie środki są tam przeznaczone na określone aktywności. Mam nadzieję, że one nie są mniejsze. Czy w perspektywie najbliższego roku mamy możliwość myślenia o tym w kategoriach rozwojowych i jakby zachęcających te grupy do aktywności?

**Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej
Elżbieta Bojanowska:**

Chcę powiedzieć, że jak popatrzymy na budżet państwa, to zobaczymy, że tam nie ma środków przeznaczonych wprost dla tych podmiotów...

(Przewodniczący Jarosław Duda: Ja to rozumiem.)

...ale tendencje dotyczące Funduszu Pracy czy PFRON są, tak jak pokazywałam, rosnące. Nie zakładamy zmian w tym zakresie.

(Przewodniczący Jarosław Duda: Czyli pani minister jako osoba odpowiedzialna za obszar związany z szeroko pojętą ekonomią społeczną jest spokojna o to, że te tendencje będą pozytywne. Tak?)

Nie mogłabym nadzorować tego obszaru, jakbym nie była pozytywnie nastawiona. Pan...

Przewodniczący Jarosław Duda:

Ja nie mówię o pozytywnym nastawieniu, bo generalnie każdy, kto zajmuje się określoną działką i określonym obszarem, musi być pozytywnie nastawiony. Jakby był negatywnie nastawiony, to nie musiałby tego robić. Ja mówię o czymś zupełnie innym. Myślę, że pani minister doskonale to wyловиła. Jest pani optymistycznie nastawiona w kwestii perspektywy rozwojowej na kolejny rok budżetowy, chociaż to nie jest wprost powiązane z segmentem, o który nam wszystkim chodzi. Dlatego pytam o to, czy nie przewidujecie państwo np. zamykania. Wiadomo, że niektóre podmioty są jakby martwe. Znamy sytuację i wiemy, że różnie to wszystko wyglądało w ostatnich latach.

**Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej
Elżbieta Bojanowska:**

Powiem, jak to wygada ze strony ministerstwa. Nie przewidujemy mniejszych środków. Raczej byśmy chcieli, żeby tendencja była wzrostowa, ale trzeba też wyraźnie powiedzieć, że nie wszystko zależy tu od ministerstwa. To zależy też od podmiotów ekonomii społecznej i ich starań o pozyskanie środków.

Przewodniczący Jarosław Duda:

Pani doskonale wie, Pani Minister, że jest taka sytuacja, że podmioty są i chcą, tylko, jak mówią, napotykają na

bariery. Tak jest od lat. Nie mają odpowiednich mechanizmów zachęcających, nie mają wsparcia, nie mają poczucia bezpieczeństwa. W moim przekonaniu chodzi o to, żeby nie przerzucać się argumentami dotyczącymi tego, czy to podmioty są tu odpowiedzialne, czy administracja, od rządowej po samorządową, tylko tworzyć klimat. My akurat zawsze mamy w tej komisji taki klimat, że rozmawiamy niepolitycznie. To znaczy czasami rozmawiamy politycznie, ale staramy się rozmawiać głównie w kategoriach rozwojowych, prospołecznych, proaktywnościowych.

I dlatego o to pytam. Ważne jest, żebyśmy mieli świadomość, że wszystkim nam zależy na tym, żeby nie było tutaj sytuacji zagrożeniowych. A te osoby będą zagrożeniem dla funkcjonowania państwa. Mówię o podmiotach, o uczestnikach tych przedsięwzięć. Chodzi o to, żeby one miały perspektywę, szczególnie jeśli są animatorami. Mówię o animatorach, bo, tak jak słusznie powiedzieliśmy, w tym wszystkim chodzi o osoby, które same sobie poradzą. Tylko jak zachęcić tych, którzy mogliby być liderami, animatorami tego typu przedsięwzięć? Oni też muszą mieć poczucie bezpieczeństwa bytowego itd., itd.

**Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej
Elżbieta Bojanowska:**

Panie Przewodniczący, tak jak wskazywałam, staramy się stworzyć jak najlepszy klimat dla rozwoju podmiotów ekonomii społecznej. Świadczą o tym m.in. znowelizowana ustawa o spółdzielniach socjalnych i zawarte w niej przepisy, o których mówiłam, a także wprowadzenie znaku jakości, który promuje, zachęca i daje dobre wzory do tworzenia nowych podmiotów ekonomii społecznej.

Nie chcę powiedzieć, że przerzucamy odpowiedzialność na podmioty ekonomii społecznej. Absolutnie nie. Widzimy swoją rolę i chcemy tworzyć pozytywny klimat wokół ekonomii społecznej. Tworząc nową ustawę o podmiotach ekonomii społecznej i solidarnej, dajemy temu wyraz.

Przewodniczący Jarosław Duda:

Okej. Chciałbym zatem zapytać o coś pana sekretarza i panią minister. Jakby dzisiaj na posiedzeniu naszej komisji byli przedstawiciele z kręgów związanych z podmiotami ekonomii społecznej, to jakie by oni podnosili tematy? To znaczy nie jest tak, że pana Sławka o to pytam. Pytam może... Dlaczego ich nie ma? Może to też moja wina. Oni pewnie mieliby swoje uwagi w tym zakresie. Jakie uwagi zgłaszają do was ci, którzy są liderami podmiotów ekonomii społecznej?

Pani dyrektor Wardęga. Bardzo proszę.

**Dyrektor
Departamentu Ekonomii Społecznej
i Solidarnej w Ministerstwie Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej
Andżelika Wardęga:**

Panie Przewodniczący! Szanowni Panowie!

Pan przewodniczący pytał o trendy, o tendencję, o syntetyczną ocenę, o to, co jest potrzebne.

Pani minister w swoim wystąpieniu mówiła na początku o wzroście liczby spółdzielni socjalnych. Chciałabym zwrócić uwagę, że ten wzrost jest niewielki, ale systematyczny. Dlaczego? Ponieważ prowadzenie spółdzielni socjalnej to jest bardzo trudna działalność i my o tym doskonale wiemy. Wiemy, jakie są bariery. Wiemy to, ponieważ monitorujemy ten sektor.

Nowelizacja, o której mówiła pani minister i która weszła w życie w marcu tego roku... Nie wiemy jeszcze, jak ona funkcjonuje. Będziemy mogli przedstawić rezultaty tej nowelizacji dopiero przy kolejnej informacji o spółdzielniach socjalnych. Ale ona powstała we współpracy ze środowiskiem spółdzielców, w formule partycypacyjnej. Dyskusje ze środowiskiem trwały bardzo długo. Nowelizacja była odpowiedzią na pojawiające się problemy, które były zgłaszane bezpośrednio przez spółdzielców.

Ta działalność jest trudna i mamy tego świadomość. Takim remedium na to jest system wsparcia przez ośrodki wsparcia ekonomii społecznej, które mają za zadanie świadczyć usługi społeczne wysokiej jakości na poziomie animacji, doradztwa i tworzenia nowych miejsc pracy. One wspierają szeroko pojęte podmioty ekonomii społecznej, w tym również spółdzielnie socjalne.

Wiem, że spółdzielnie socjalne – o tym dzisiaj nie mówiliśmy – stanowią w tej chwili ponad 60% przedsiębiorstw społecznych, podmiotów, które otrzymują status przedsiębiorstwa społecznego.

Staramy się rozwijać badania nad tym sektorem, żeby pozyskiwać jak najwięcej informacji i móc zaproponować najbardziej adekwatne wsparcie oraz rozwiązania. Ale to wszystko nie przyniesie rezultatów, nawet gdybyśmy utworzyli kolejny tysiąc spółdzielni socjalnych, jeżeli one nie odnajdą się na rynku. A gdzie jest ten rynek? W samorządach, w jednostkach samorządu terytorialnego. To samorządowcy muszą zrozumieć, że warto...

(Przewodniczący Jarosław Duda: To nie jest konkurencja.)

Tak, to nie jest konkurencja, to jest uzupełnienie. I warto brać pod uwagę wszelkie aspekty społeczne w zamówieniach publicznych. Nie jest bez znaczenia to, jakiemu podmiotowi zlecamy jakieś usługi. To ma znaczenie i jest warte refleksji. Warto się zastanowić, czy taka lub inna klauzula społeczna przyniesie oprócz wymiernego efektu, który chcemy uzyskać w ramach tego zamówienia, jakiś dodatkowy efekt społeczny.

My liczymy różne rzeczy. Liczymy też, ile kosztuje ekonomia społeczna. Zazwyczaj wychodzi, że kosztuje trochę więcej. Dlaczego? Bo dotyczy to osób, które...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

No właśnie. To kosztuje. Ale do tej pory nikt jeszcze nie potrafi policzyć zysków, które są niepoliczalne. Mówię o społecznej wartości dodanej, czyli o tym, co ci ludzie osiągają dzięki temu, że znajdują pracę i mają poczucie własnej godności i wartości, że są potrzebni i zaangażowani.

Nikt jeszcze tego nie policzył – są do tego podejścia i pilotażowe rozwiązania – tzw. kosztów zaniechania, czyli ile nas to wszystko będzie kosztować, jeżeli tego nie zrobimy. To też trzeba wziąć pod uwagę. Tak więc efekt nie jest tu ekonomicznie jednoznaczny. Jest wiele aspektów, czynników i nie wszystkie są...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Słucham?

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Tak. Dziękuję.

Przewodniczący Jarosław Duda:

Bardzo dziękuję, Pani Dyrektor, za ten głos.

Chciałbym jeszcze dopytać, bo zapomniałem, o to, jaki jest podmiot parasolowy reprezentujący te organizacje. Czy jest taki, który jest partnerem do...

(Głos z sali: Chodzi o spółdzielnie socjalne?)

Tak, spółdzielnie, KIS i CIS. Czy jest taki podmiot?

(Głos z sali: Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych.)

Tak. Jakoś mi to wypadło.

(Głos z sali: Jeśli chodzi o KIS, to mamy...)

(Wypowiedź poza mikrofonem)

(Głos z sali: Nie. To jest bardziej organ doradczy ministra. Nie ma jako takiego...)

Ja bardziej pytam o ich...

(Głos z sali: Konwent.)

Konwent. Okej.

Jak rozumiem, jesteście w dialogu i słuchacie się nawzajem. Oni zgłaszają określone potrzeby, a wy możecie działać, albo nie możecie, jak to w życiu.

(Głos z sali: Konwenty, tak jak pan przewodniczący i pani minister wie, są reprezentowane w radach, które działają przy ministrze. Jest Rada Zatrudnienia Socjalnego i...)

Następnie sprawozdanie będzie za 2 lata. Nie wiadomo, jaki będzie wtedy nasz skład. Może pan Sławek, jeśli nie

będzie się gdzieś indziej realizował... Pan Sławek realizuje się tutaj znakomicie.

Może warto na posiedzenia dotyczące tego typu informacji zapraszać podmioty ekonomii społecznej po to, żeby ten dyskurs był taki, powiedziałbym, bardziej wzbogacony. To taka moja prośba. Może by się to udało.

Zgadza się pan przewodniczący?

(Głos z sali: Absolutnie tak.)

Dobrze.

Czy są jeszcze pytania?

Czy pani minister chciałaby coś dodać?

Widzę, że pan senator Libicki chciałby coś jeszcze powiedzieć. Tak?

(Senator Jan Filip Libicki: Nie.)

Okej.

Proszę państwa, chciałbym konkludować i powiedzieć, że Komisja Rodziny, Polityki Senioralnej i Społecznej wysłuchała 2 przedstawionych informacji, o funkcjonowaniu spółdzielni socjalnych i o funkcjonowaniu centrów i klubów integracji społecznej. Informacje zaprezentowała pani minister Bojanowska razem ze swoimi współpracownikami, głównie z panią dyrektorem Andżeliką Wardęgą. Komisja przyjęła informacje do wiadomości.

Czy taką konkluzją możemy zakończyć?

(Głos z sali: Tak.)

Bardzo dziękuję pani minister, pani dyrektor i wszystkim państwu za udział w posiedzeniu.

Do miłego zobaczenia. Wszystkiego dobrego.

Zamykam posiedzenie komisji.

(Koniec posiedzenia o godzinie 13 minut 46)

Kancelaria Senatu
Opracowanie:
Biuro Prac Senackich, Dział Stenogramów
Druk i łamanie:
Centrum Informacyjne Senatu, Dział Edycji i Poligrafii,